

بنام خدا

فصلنامه پازند

سال ششم، شماره‌های بیستم و بیست و یکم،

بهار و تابستان ۱۳۸۹

موضوع این شماره: فرهنگ و زبان‌های باستانی

فهرست

- سخن آغاز..... ۵
- عید مردگان بازمان‌های فروردیگان.../ حمید رضا
دالوند..... ۷
- گذر آدمی از گیتی به مینو/ محمد تقی راشد
محصل..... ۳۵
- کتیبه‌های پادشاهان اورارتویی در ایران/ رضا صبوری
نوجه‌دهی..... ۴۷
- نوروز روده‌ها و شکوه روشن مرگ/ کتابیون
مزداپور..... ۷۳
- نگاهی به روابط سیاسی آشور و ماد/ بهزاد مفیدی
نصرآبادی..... ۸۵
- زندگی و مرگ در آیین بودا/ مهشید
میرفخرایی..... ۱۰۳
- کتیبه‌های سغدی.../ ویدا نداف..... ۱۱۹
- بررسی ساختاری نام‌تبارشناسی و .../ سیروس نصراله-
زاده..... ۱۲۷
- بانوی برگزیده.../ حمید رضایی صدر..... ۱۳۹
- یک لایایی سومری/ شیرین لارودی..... ۱۴۳
- پازند به هیچ نهاد یا سازمانی وابسته نیست.
 - مقاله‌های پازند بیانگر آرای نویسندگان است.
 - پازند در ویراستاری مقاله‌ها آزاد است.
 - مقاله‌های ارسالی برگردانده نمی‌شوند.
 - نقل مطالب پازند با ذکر مأخذ مانعی ندارد.

صاحب امتیاز، مدیر مسئول :

فاطمه نعیمی حشکوائی

سردبیر:

دکتر آریتا افراشی

مشاور علمی این شماره:

دکتر سیروس نصراله‌زاده

مدیر اجرایی :

محمدحسن معتضدی

مترجم:

شیرین لارودی

ناشر: صاحب امتیاز

چاپ : جهان کتاب

قیمت : ۱۶۰۰۰ ریال

فصلنامه پازند، نشریه‌ای پژوهشی، آموزشی و
اطلاعرسانی در زمینه علم زبان است.

نشانی فصلنامه :

تهران، صندوق پستی ۱۸۴ - ۱۵۷۴۵

تلفن: ۸۸۳۰۹۱۳۹

www.pazand.ir

e-mail:pazandir@pazand.ir

اعضای هیئت تحریریه:

دکتر یداله ثمره	استاد ، عضو پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی
دکتر فریده حق‌بین	استادیار ، دانشگاه الزهرا
دکتر زهره زرشناس	استاد ، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
دکتر فرهاد ساسانی	استادیار ، دانشگاه الزهرا
دکتر مهدی سمائی	استادیار ، پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران
دکتر ابهی کومار سینگ	استاد ، دانشگاه روهیل کند ، بارلی – اوتار پرادش، هند
دکتر کورش صفوی	استاد ، دانشگاه علامه طباطبایی
دکتر مصطفی عاصی	دانشیار ، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
دکتر ایران کلباسی	استاد ، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
دکتر ارسلان گلفام	استادیار، دانشگاه تربیت مدرس
دکتر شهین نعمت‌زاده	استادیار ، دانشگاه الزهرا
دکتر سپیده نواب زاده شفیعی	استادیار ، دانشگاه علامه طباطبایی

راهنمای نگارش و ارسال مقاله

از پژوهشگران و صاحب‌نظران در مباحث زبانشناسی همزمانی و تاریخی، ترجمه‌شناسی و آموزش زبان دعوت می‌شود مقالات خود را در چارچوب موارد زیر به نشانی صندوق پستی نشریه ارسال نمایند.

- زبان مقاله‌ها می‌تواند فارسی یا انگلیسی باشد.
- مقاله‌های ارسالی نباید در نشریه دیگری به چاپ رسیده باشد و یا برای چاپ به طور همزمان به نشریه‌های دیگر ارسال شده باشد.
- ارسال دو نسخه از مقاله تایپ شده و دیسکت آن الزامی است.
- در مورد مقاله‌های ترجمه شده اصل متن ضمیمه شود.
- مقاله‌های با حجم ۲۵۰۰ تا ۴۵۰۰ کلمه پس از داوری در اولویت چاپ قرار می‌گیرد.
- نگارش چکیده فارسی و انگلیسی به همراه ۳ تا ۵ واژه کلیدی ضروری است.
- نام، نشانی، شماره تلفن، نشانی پست الکترونیکی (e-mail)، نام محل خدمت یا محل تحصیل در صفحه مجزا در خواست می‌شود.
- از نگارندگان محترم تقاضا می‌گردد مقاله ارسالی، مقدمه، بیان صریح پرسش‌ها و فرضیه‌ها و نتیجه‌گیری را به همراه داشته باشد.
- در متن مقاله، هنگام ارجاع به منابع، داخل پرانتز نام نویسنده، تاریخ نشر و شماره صفحه را ذکر کنید.

- برای تنظیم فهرست الفبایی منابع پایان مقاله رعایت ترتیب زیر الزامی است.

- الف- نام خانوادگی نویسنده، حرف اول نام نویسنده، تاریخ انتشار اثر داخل پرانتز، نام کتاب (ایتالیک)، مکان انتشار و نام موسسه انتشاراتی
- ب- نام خانوادگی نویسنده، حرف اول نام نویسنده، تاریخ انتشار اثر داخل پرانتز، نام مقاله (داخل گیومه)، نام کتاب یا مجله (ایتالیک) مکان انتشار و نام موسسه انتشاراتی، شماره مجله، صفحات

- در ارتباط با منابع اینترنتی، ذکر نشانی دقیق سایت ضروری است.

سخن آغاز

شماره حاضر از مجله پازند، به زبان‌های باستانی اختصاص یافته و این امر به لطف مدیر مسئول و سردبیر محترم این مجله میسر شده است. تلاش بر آن بود تا در این شماره هم به زبان‌های ایرانی باستان و هم به دیگر زبان‌های باستانی پرداخته شود؛ اما از آنجا که متخصصان دیگر زبان‌های باستانی غیر ایرانی کم شمارند، این امر میسر نشد. از دیرباز در سرزمین ایران، چند زبانی رایج بوده و اوج و رسمیت آن در دوره هخامنشی به وقوع پیوسته است؛ برای آگاهی از این گذشته باستانی، مطالعه همه جانبه زبان‌های رایج آن دوران ضروری می‌نماید؛ اما، جز زبان‌های ایرانی باستان در دیگر موارد تاسیس رشته برای این زبان‌ها در ایران میسر نشده است.

مقاله‌های این شماره به کوشش اساتید و پژوهشگران پرتوان فرهنگ و زبان‌های باستانی فراهم شده است: دکتر حمیدرضا دالوند به بررسی مفهوم فروهرها و جشن‌های گاهنبار ایرانی باستان و تجلی آن در فرهنگ عامه به شکل جمعه آخر سال یا جمعه برات پرداخته است. استاد دکتر راشد محصل به مفهوم مرگ در متون اوستایی و آخرت‌شناسی و چگونگی گذر از جهان حاضر به آخرت یا مینو پرداخته‌اند. مقاله دیگر از رضا صیوری به مجموعه کتیبه‌های اورارتویی در ایران می‌پردازد و با معرفی موجز این کتیبه‌ها ترجمه‌ای از آنها نیز ارائه کرده است. حکومت اورارتو در شمال غربی ایران تأثیرات بسیار بر فرهنگ ایرانی دوره ماد و هخامنشی داشته است. استاد دکتر مزدآپور به مفهوم فروهر و برگزاری جشن و نیایشی پرداخته‌اند که فروهر را نیرو می‌بخشد. محقق درصدد بررسی مراسمی دینی در طلوع بهار است و «نوروز رودها و شکوه روشن مرگ» عنوان مقاله‌ای است که این پژوهش را معرفی می‌کند.

دکتر مفیدی بر اساس کتیبه‌های آشوری، نگاهی تازه در خصوص رابطه دو حکومت ماد و آشور داشته‌اند؛ وضعیت سیاسی و فرهنگی دوره ماد دارای ابهامات زیادی است و از منظر کتیبه‌های همزمان میان رودانی می‌توان به آگاهی‌هایی از این دوره زمانی دست یافت. استاد دکتر میرفخرایی بر اساس یکی از متن‌های زبان ختنی، که از زبان‌های ایرانی میانه شرقی است، به مفهوم مرگ و بی‌ارزشی دنیا و ناپایداری جهان بر اساس تعالیم بودا پرداخته‌اند. دکتر نداف به بررسی اجمالی کتیبه‌های سغدی و تنوع آن پرداخته‌اند. زبان سغدی از زبان‌های ایرانی میانه شرقی است که در دو دهه گذشته کتیبه‌های بسیار دیگری از این زبان یافت شده است. نوشته اینجانب نیز به مناصب و مقامات دروه آغازین ساسانی که در کتیبه‌های شاهپور بر کعبه زردشت و کتیبه نرسی در پایکلی آمده، می‌پردازد. این دو کتیبه از مهم‌ترین کتیبه‌های ایرانی باستان محسوب می‌شوند که در آن به حوادث سیاسی به طور مشروح پرداخته شده است. از این دو کتیبه می‌توان به ساختار حکومتی ساسانیان پی‌برد. جناب حمید رضایی صدر یک متن آجرنوشته نویافته عیلامی از شیلهک اینشوشینک را

معرفی و ترجمه کرده‌اند. در این کتیبه از ایزدبانویی به نام اوپورکوپک نام برده شده است. آخرین مقاله نیز، به ترجمه بانو شیرین لارودی، برگردان سروده‌ای است که از خاور نزدیک باستان به دست آمده است. این متن، قطعه‌ای از یک لالایی است که گویا توسط همسر یکی از فرمانروایان برجسته سلسله سوم اور سروده شده است.

در پایان سپاس ویژه از دکتر حمیدرضا دالوند دارم که بدون یاری‌های لطف آمیز ایشان آماده-سازی چنین مجموعه‌ای میسر نمی‌شد.

سیروس نصراله زاده

پاییز ۱۳۸۹